

SYLLABUS

INTERNATIONAL EUROPEAN
UNIVERSITY

SCHOOL OF
MEDICINE

БІОЕТИКА
ТА МЕДИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ

2023

SYLLABUS

Дисципліна

 БІОЕТИКА ТА МЕДИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ

Викладач (-і)

 к.б.н., доцент Коваленко Вікторія Володимирівна

Профайл викладача (-ів)

 <https://medicine.ieu.edu.ua/proyemsh/kafedry/kafedra-fundamentalnykh-dystsyplin>

Консультації

Очні консультації Четвертий вівторок місяця 15:00-16:00

Онлайн консультації Другий вівторок місяця 15:00- 16:00

Контактний телефон

 +38 0963231210

E-mail

 victoriakovalenko@ieu.edu.ua

Сторінка дисципліни

 <https://medicine.ieu.edu.ua/proyemsh/kafedry/kafedra-fundamentalnykh-dystsyplin>

Форма підсумкового контролю

залік	диференційований залік	екзамен
-------	------------------------	---------

SYLLABUS

1 Коротка анотація дисципліни

Дисципліна «Біоетика та медичні комунікації» створює необхідні передумови для швидшої адаптації студента до роботи в клініці, окреслює основні необхідні риси та професійні якості особистості лікаря у сучасному суспільстві, надає правове підґрунтя його професійної діяльності, знайомить із нормативними державними та міжнародними документами, основними принципами біоетики.

2 Передумова вивчення дисципліни

Дисципліна «Біоетика та медичні комунікації» має міждисциплінарні зв'язки з наступними дисциплінами: «Медична та біологічна фізика. Медична інформатика», «Медична біологія», «Фізіологія», Отриманні знання необхідні при вивченні клінічних професійно-практичних дисциплін, а також у подальшій професійній діяльності.

3 Мета та цілі дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Біоетика та медичні комунікації» є формування у здобувачів вищої освіти етичних та гуманістичних якостей медичного фахівця, виховання пошанування цінності та гідності людського життя від зачаття до природної смерті, вміння застосовувати набуті навички в конкретних професійних ситуаціях.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Біоетика та медичні комунікації» є:

- Засвоєння студентом теоретичних знань, необхідних для побудови оптимальної моделі поведінки при спілкуванні із хворим;
- Надання студентові сучасної інформації щодо нормативно-правового регулювання професійної діяльності лікаря;
- Набуття відповідних навичок професійного спілкування в колективі.
- Формування у здобувачів вищої освіти почуття найвищої соціально-правової, моральної та професійної відповідальності в процесі майбутньої діяльності.

4 Результати навчання

ПРН 1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
ПРН 3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
ПРН 21	Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію
ПРН 25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
ПРН 27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.
ПРН 28	Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

SYLLABUS

5 Кредити ECTS

3 кредита ЕКТС / 90 академічних годин, з них лекції – 16, практичні роботи – 32, самостійна робота – 42 години.

6 Структура дисципліни

№ з/п	Назва змістовних розділів і тем	Кількість годин			
		усього	л.	п.з.	с.р.
1.	Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я. Історія професійної медичної етики, ноетики. Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні.	5	2	2	1
2.	Професіоналізм та професійні якості особистості лікаря. Поняття професіоналізму та компетентності. Види професійної компетентності. Професіоналізм лікаря, його складові..	5		2	3
3.	Основні моделі взаємовідносин у системі «лікар–хворий». Ятрогенні захворювання, причини їх виникнення та шляхи уникнення. Взаємовідносини в системі «лікар–пацієнт»: права і обов'язки кожної із сторін. Відповідальність пацієнта за своє здоров'я. Основні моделі взаємовідносин між лікарем та пацієнтом	6	2	2	2
4.	Лікарські помилки, моральна та правова відповідальність лікаря. Сутність поняття «лікарська помилка», різновиди та основні причини лікарських помилок. Свобода та відповідальність у професійній діяльності лікаря.	5		2	3
5.	Лікарська таємниця: історичні, моральні та правові аспекти. Право пацієнта на конфіденційність інформації про його стан здоров'я та можливі обмеження цього права. Гарантії дотримання лікарської таємниці у Міжнародному Кодексі медичної етики	6	2	2	2
6.	Професійна мова та термінологія лікаря, «мовна асептика» при спілкуванні із хворим. Основи ведення медичної документації.	5		2	3
7.	Основи професійного спілкування лікаря із хворим та правила проведення розпитування пацієнта. Принципи професійного спілкування лікаря та пацієнта на різних етапах діагностування та процесу лікування.	7	2	2	3
8.	Дотримання основних засад лікарської етики при проведенні обстеження пацієнта, основні правила та послідовність огляду хворої людини.	5		2	3
9.	Особливості біоетичної поведінки лікаря при спілкуванні із різними контингентами хворих (з різними релігійними поглядами, особи під вартою, психічно хворі люди та ін.).	7	2	2	3
10.	Біоетичні проблеми трансплантології та трансфузіології. Етичні проблеми впровадження нанотехнологій у медицину.	7	2	2	3
11.	Біоетичні проблеми сурогатного материнства і допоміжних репродуктивних технологій.	5		2	3
12.	Основи біоетичної оцінки та контролю генетичних технологій. Біоетичні аспекти агротехнологій.	5		2	3
13.	Особливості спілкування лікаря із важкими та невиліковно хворими. Поняття про хоспісну та паліативну медицину. Біоетичні аспекти права пацієнта на смерть. Паліативна допомога. Евтаназія, основні види	7	2	2	3

6

Структура дисципліни

№ з/п	Назва змістовних розділів і тем	Кількість годин			
		усього	л.	п.з.	с.р.
	евтаназії.				
14.	Біоетичні проблеми ВІЛ-інфекції та інших соціально небезпечних інфекцій. Міжнародне біоетичне регулювання питань ВІЛ-інфекції.	7	2	2	3
15.	Біоетичні аспекти телемедицини. Етичні аспекти телемедицини. Основні напрями розвитку телемедицини.	4		2	2
16.	Соціальна справедливість, проблеми транскультуральної етики і соціоетичні зобов'язання. Ставлення сучасного суспільства до лікаря. Соціальних захист медиків. Соціальний захист населення досвід Європейських країн.	4		2	2
	РАЗОМ З ДИСЦИПЛІНИ	90	16	32	42

7

Перелік обов'язкових завдань

1. Визначення понять медична етика та медична деонтологія, розкриття предмету їх вивчення та кола проблем.
2. Професіоналізм та професіональність в діяльності лікаря.
3. «Клятва Гіппократа»: історія виникнення та подальша модифікація. Основні етапи становлення біоетики та внесок видатних вітчизняних лікарів у її розвиток.
4. Основні типи взаємовідносин між лікарем та пацієнтом. Міжнародні документи, що регламентують права пацієнта.
5. Ятрогенії, основні їх причини, наслідки та профілактика.
6. Лікарські помилки: визначення, сутність, види лікарських помилок. Поняття про лікарські правопорушення та юридична відповідальність за них.
7. Лікарська таємниця: визначення, сутність, основні правові документи, які гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та світі.
8. Медична професійна мова, типи основної медичної термінології.
9. Основні типи медичної документації в діяльності лікаря.
10. Правила розпитування хворого. Основні частини анамнезу.
11. Поняття «інформованої згоди» при проведенні обстеження хворого.
12. Основні методи обстеження в клініці внутрішніх хвороб.
13. Правила та послідовність огляду хворого.
14. Біоетичні аспекти надання медичної допомоги військовополоненим, хворим під вартою, хворим із аутизмом.
15. Поняття «симуляція», «агравация», втаємничення інформації.
16. Біомедична етика в сучасному суспільстві, її предмет, статус та кола проблем.
17. Біоетичні аспекти захисту права на життя: штучне запліднення, аборти, трансплантологія, використання створених клітин, етичні проблеми технологій, штучно підтримуючих життя.

8

Вибіркові завдання

1. Створення ситуаційних тестових завдань
2. Створення мультимедійних презентацій із тем практичних занять
4. Створення біологічних кросвордів за темами практичних занять
5. Участь у студентських науково-практичних конференціях
6. Організація та відвідування тематичних музеїв
7. Публікації тез доповідей наукової конференції у співавторстві з викладачем

9

Ознаки дисципліни

Термін викладання	Семестр	Міжнародна дисциплінарна інтеграція	Курс (рік навчання)	Цикли: загальної підготовки/ професійної підготовки/ вільного вибору
1 семестр	IV	Так	2 курс	Загальної підготовки

10

Система оцінювання та вимоги

Поточна успішність студентів оцінюється за 4-и бальною шкалою (2; 3; 4; 5) на кожному практичному

з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

Критерії оцінки поточної навчальної діяльності:

Відмінно («5») – студент правильно відповів на 90-100% запитань. Розв'язує ситуаційні задачі підвищеної складності, вміє узагальнити матеріал.

Добре («4») - студент правильно відповів на 70-89% запитань. Володіє необхідними практичними навичками та прийомами їх виконання в обсязі, що перевищує необхідний мінімум.

Задовільно («3») - студент правильно відповів на 50-69% запитань. Володіє лише обов'язковим мінімумом методів дослідження.

Незадовільно («2») - студент правильно відповів на 50% запитань. Під час відповіді і демонстрації практичних навичок робить значні, грубі помилки.

Оцінювання самостійної роботи студентів з підготовки до аудиторних практичних занять здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Семестровий залік оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) та 200-бальною шкалою шляхом визначення середнього арифметичного поточних оцінок за кожне практичне заняття за 4-и бальною шкалою, та її наступної конвертації у бали 200-бальної шкали. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач освіти – 120.

Підсумковий контроль знань з дисципліни «Біотетика та медичні комунікації» здійснюється у формі заліку.

<https://ie.u.edu.ua/docs/rate-of-study.pdf>

11

Умови допуску до підсумкового контролю

Умовою допуску студента до підсумкового контролю є відсутність пропущених, або відроблених практичних занять, а також середня поточна оцінка не нижче 3 балів за 4-ри бальною шкалою \ 120 балів за 200-т бальною шкалою.

<https://ie.u.edu.ua/docs/rate-of-study.pdf>

SYLLABUS

12

Політика дисципліни

Вивчення дисципліни «Біоетика та медичні комунікації» передбачає дотримання правил, що забезпечують ефективне оволодіння предметом, як в теорії, так і на практиці, а саме:

- регулярне, без пропусків, відвідання лекційних та практичних занять
- перебування викладача та студентів на занятті відповідно до розкладу та встановленого часового регламенту занять
- перебування викладача та студентів на заняттях охайно одягненими у відповідний одяг, а саме у білий халат
- повне викладення викладачем навчального курсу відповідно до програми навчальної дисципліни
- ведення студентом конспекту лекцій та нотаток стосовно практичних занять
- вивчення дисципліни відбувається на основі колегіальності, співпраці та солідарності викладача та студентів
- обговорення навчальних питань відбувається у формі дискусії викладача та студентів, та студентів між собою
- проведення лекційних та практичних занять, за виключенням підсумкового контролю знань, передбачає самостійну роботу студентів із використанням інформаційних технологій та засобів обробки, зберігання та передачі інформації, включно із комп'ютерами, персональними гаджетами та іншими електронними пристроями, а також підручниками, посібниками, методичними розробками, тощо
- наукова пошукова та дослідницька робота студентів вітається
- складовою навчання є написання рефератів з тем визначених в переліку обов'язкових завдань
- написання рефератів з переліку тем вибіркового завдань є бажаною та обов'язковою, якщо студент бажає поліпшити свою оцінку
- теми навчальної дисципліни розглядаються з точки зору їх практичного застосування та біоетичної спроможності
- взаємна поведінка викладача та студентів, та студентів між собою в аудиторний та позааудиторний час відповідає загальноприйнятим нормам та рольовим моделям поведінки, що передбачають взаємоповагу та колегіальний характер взаємовідносин, і виключають релігійні, расові, етнічні, культурні, вікові, гендерні, соціальні, політичні, та інші передсуди та упередження, а також булінг, сексуальні домагання, та інші прояви та форми нетерпимості та приниження гідності людини
- будь які прояви корупції в навчальному процесі, як з боку викладача, так і з боку студентів недопустимі.

13

Політика щодо пропусків занять та виконання завдань пізніше встановленого терміну

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не підлягав поточному контролю має право пройти поточний контроль у двотижневий термін після повернення до навчання.

Студент, що був відсутній на заняттях без поважних причин, не брав участі у заходах поточного контролю, не ліквідував академічну заборгованість, не допускається до підсумкового семестрового контролю знань з цієї дисципліни, а в день складання екзамену в екзаменаційній відомості науково-педагогічним працівником виставляється оцінка «недопущений».

Повторне складання диференційованого заліку з дисципліни призначається за умови виконання всіх видів навчальної, самостійної (індивідуальної) роботи, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни і проводиться згідно із затвердженим директором графіком ліквідації академічної заборгованості.

<https://ieu.edu.ua/docs/050.pdf>

SYLLABUS

14 Політика дотримання академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу керуються принципами академічної доброчесності
<https://ie.u.edu.ua/docs/011.pdf>

15 Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Вадзюк С.Н. Основи біомедичної етики: підручник / С.Н. Вадзюк, Н.М. Волкова. - Тернопіль: ТНМУ, 2021. - 280 с.
2. Вадзюк С.Н. Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки. /Вадзюк С.Н., Волкова Н.М. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 135 с
3. Ковальова О. М. Деонтологія в медицині. Підручник / О. М. Ковальова, Н. А. Сафаргаліна-Корнілова, Н. М. Герасимчук. – 2-е вид., випр. – К.: ВСВ Медицина, 2018. – 240 с.
4. Основи біоетики та біобезпеки : навч. посіб. для студ. закладів вищої медичної освіти / Бобирьов В.М., Дворник В.М., Дев'яткіна Т.О., Важнича О.М., Дев'яткіна Н.М. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 248 с. : іл..

Допоміжна література

1. Деонтологія в медицині: підручник (ВНЗ IV р. а.) / О.М. Ковальова, Н.А. Сафаргаліна- Корнілова, Н.М. Герасимчук. – 2-е вид., випр. – К.: «Медицина», 2018.– 240 с.
2. Деонтологія та етика в клінічній практиці [Текст]: навч. посіб. / С.І. Треумова, Є.Є. Петров, Ю.Г. Бурмак, Т.А. Трибрат; ВДНЗУ «УМСА». – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. – 375 с.
3. Спиця Н.В. Деонтологія в медицині. Навчально-методичний посібник для студентів II курсу медичних та фармацевтичних факультетів. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. – 60 с.
4. Підручник з лікарської етики (Світове Лікарське Товариство) // Пер. з англ. за ред. Пирого Л.А.–БФ «Третє Тисячоліття», 2009. – 137 с.
5. Етичний кодекс лікаря: Довідник /За заг. ред. І.Д. Герич. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2008. – 22 с.
6. Захист персональних даних в закладах охорони здоров'я. Збірник нормативно- правових актів. Вип. 7. – Львів, 2014. – 63 с.
7. В. Н. Медицинская деонтология //Університетська клініка. – 2010. – 10 с.
8. Етико–правові підходи до оцінки недобровільних м'як і ризику завдання шкоди хворому під час психіатричного втручання: Методичні рекомендації /Укл. Марута Н., Абрамов В., Ряполова Т. – К., 2011. – 31 с.
9. Коваль П.Б., Прохно О.І. Юридичні аспекти співпраці лікаря і пацієнта (огляд законодавчої бази) //Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина. – 2015. - № 2. – С. 11-16
10. Basic ethical principles in European bioethics and biolaw / Ed. J.D.Reindtorff, P.Kemp. – Barselona, 2000.

Інформаційні ресурси:

1. Інтернет-ресурси з питань навчання та етико-деонтологічних аспетів роботи лікаря: <https://www.wma.net/what-we-do/education/medical-ethics-course/>
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1377522/>
2. Гарвардська школа громадського здоров'я, етичні питання в міжнародному курсі дослідження охорони здоров'я – www.hsph.harvard.edu/bioethics/
3. Навчання та ресурси для оцінювання дослідницької етики - www.trree.org/site/en_home.phtml
4. Розбори випадків мережі клінічної етики Великобританії– www.ethics-network.org.uk/case-studies/.
5. Навчальний підручник зі стандартів з етики і прав людини для працівників охорони здоров'я, випрацьований «Commonwealth Medical Trust», 3 частина, розбори випадків www.commat.org/

SYLLABUS

15

Рекомендовані джерела інформації

6. Каралкіна К. В. Про питання моральних регуляторів професійної діяльності медичних працівників [Електронний ресурс] // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр./ Класич.приват.ун-т. – Запоріжжя, 2011. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_16/files/P1611_16.pdf.
7. Левенець С. С. Медична етика і деонтологія: реалії і перспективи в роботі лікаря [Електронний ресурс] // Мед. освіта. – 2012. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Mosv/2012_4/data/article22.pdf.
8. Клонування людини – www.who.int/ethics/topics/cloning/en/
9. Освіта щодо медичної допомоги в кінці життя – www.apec.net/APEC/webpages/index.cfm
10. Паліативна допомога – www.hospicecare.com/Ethics/ethics.htm
11. Опозиція до евтаназії – www.euthanasia.com/
12. Дослідження на людських суб'єктах: керівні вказівки і ресурси – www.who.int/ethics/research/en/

16

Порада з успішного навчання на курсі

- Відвідування занять;
- Діалог з викладачем з усіх питань навчальної програми;
- Виконання завдань відповідно до програми;
- Написання рефератів за темами програми;
- Обговорення тем та завдань у групах поза аудиторний час;
- Використання інтернет-ресурсів.